

Barraca del torrent de l'Avellà

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Torrent de l'Avellà
Alçada: 210

Coordenades:

Latitud: 41.64877
Longitud: 1.84155
UTM Est (X): 403533
UTM Nord (Y): 4611429

Classificació

Número de fitxa: 08053-479
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII-XIX
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: La vegetació que està començant a créixer arran de murs pot provocar una alteració en la seva estructura.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés: Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08052A0020003000000S
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dl., 01/05/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada en terres del Santó, al capdavant d'un turó situat entre el torrent del Santó i el de l'Avellà. Per accedir-hi cal deixar a mà dreta, la carretera BV-1123, en el punt quilomètric 1,050. Allí trobarem dues bifurcacions. A la dreta, el camí que mena al Ferran. A l'esquerra el camí que mena al Santó. Un cop en aquest, de nou trobem una bifurcació. El camí de l'esquerra ens mena directament a la casa, i el dret, a les feixes on es localitza la barraca. Es tracta d'una construcció molt gran, de planta quadrangular, de 4 per 3,90 metres de costat (mides preses a l'exterior). L'interior mesura 2,80 per 2,70 metres de costat, respectivament. Sobta l'alçada de la façana fins al ràfec de pedres que és de 2,50 metres. La barraca està construïda damunt d'una manera de tarima de pedra, molt ben sustentada, amb uns escalons que permetien el seu accés però que la vegetació i el pas del temps han malmès. Està recolzada al marge de la feixa superior. La pedra emprada en la construcció és molt regular, molt ben treballada i desbastada i les pedres cantoneres molt ben escairades. La coberta és de volta per aproximació de filades. A l'exterior, conserva una capa de terra amb pedruscall amb gran quantitat de sèdums que retenen la terra. El voladís està amb lloses planes ben escairades, que protegeixen la façana de possibles filtracions es conserva en molt bon estat. La porta d'accés està ben centrada, al bell mig de la façana, orientada al sud. Mesura 1,40 metres d'alçada per 0,66 metres d'amplada, amb una única llinda. Conserva una portella de fusta amb els pernys i golfos de ferro collats als brancals amb morter. El gruix dels murs és de 0,60 metres. Al seu interior hi ha un seient fet amb pedra, cinc tinells, repartits en els quatre murs, a la part baixa, uns arran de terra, i els altres amb una solera prèvia de pedra ben plana però amb les mides aproximadament iguals. Té dues espitlleres orientades al nord-oest i al sud-est respectivament.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 3206. Aquesta zona té un gran interès paisatgístic perquè malgrat presenta algunes zones ermes, les planes estan sembrades amb cereals i es conserven en força bon estat els marges de pedra fins a tocar el capdamunt del turó. Encara es poden veure les restes dels ametllers totalment calcinats pel darrer incendi que contrasta amb la fulla verda primaveral del roure. Al davant de la barraca, per sota d'un parell de marges, hi ha una construcció closa amb barraca, i un pouet o xupet com també s'esmenta al municipi per a la recollida d'aigües pluvials. Barraca fitxada per Marcel·lí Puigdemívol a El Brogit, núm. 314, juliol de 2007, p. 8.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi

excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

